

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, професора ЯКОБЧУК Валентини Павлівни на дисертаційну роботу ПАТИНСЬКОЇ-ПОПЕТИ Марини Михайлівни «Управління фінансовим потенціалом територіальних громад на засадах сталого розвитку та європейської інтеграції», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент (галузь знань 07 – Управління та адміністрування) у разову спеціалізовану раду Поліського національного університету

Актуальність теми дисертаційної роботи. Наразі, для більшості територіальних громад, при організації процесу управління їх фінансовим потенціалом, характерними ознаками, що зменшують ефективність їх використання, є значна фінансова залежність від міжбюджетних трансфертів, незначні обсяги власних доходів, недостатньо раціональне використання можливостей виробничо-ресурсного потенціалу. Також, викликом сьогодення є нестача компетентних фахівців, зокрема в питаннях фінансового менеджменту в територіальних громадах. Досвід функціонування громад засвідчив, що успішність їх розвитку залежить від якості управлінського апарату, його функціональності та компетентності. Відтак проблеми створення ефективного механізму управління фінансовим потенціалом територіальних громад знаходяться в центрі уваги вчених і практиків й вказують на актуальність теми дисертаційного дослідження.

Актуальність теми підтверджується зв'язком роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконувалася в рамках науково-дослідних робіт кафедри менеджменту та маркетингу Поліського національного університету за темою: «Інноваційна модель зовнішньоекономічної політики в умовах кризи глобалізації» (номер державної реєстрації №0120U101915), у межах якої авторкою запропоновані теоретико-методологічні підходи до партисипативного стратегічного планування як інноваційної моделі управління фінансовим потенціалом сталого розвитку територіальних громад в умовах євроінтеграційної перспективи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформованих у дисертації, їх наукова новизна. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі, мають достатньо високий ступінь обґрунтованості, що підтверджується опрацюванням значного обсягу літературних джерел (314 найменувань), представленим обсягом статистичного матеріалу. Мета, об'єкт і предмет дисертаційної роботи відповідає обраній тематиці. Зміст сформульованих наукових завдань узгоджений з положеннями наукової новизни та висновками, а їх кількість є достатньою для розкриття теми дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в концептуалізації теоретико-методологічних засад і розробці практичних рекомендацій щодо управління фінансовим потенціалом територіальних громад на засадах сталого розвитку та європейської інтеграції. До найбільш вагомих результатів дисертаційного дослідження належать наступні: *вперше* запропоновано концептуальний підхід до формування механізму управління фінансовим потенціалом територіальних громад, який, на відміну від існуючих, передбачає активацію важелів внутрішнього й зовнішнього середовища через партисипативне стратегічне планування, моніторинг і контроль ефективності залучення й використання наявних та потенційних ресурсів громади, партнерство стейкхолдерів у прийнятті та під час реалізації ухвалених рішень, а також визнані європейською практикою принципи оптимальності, ефективності, оперативності, об'єктивності, комплексності та адаптивності, що дозволить підвищити фінансовий потенціал територіальних громад й здатність до ефективного формування та розподілу не лише наявних, а й потенційних бюджетних, інвестиційних, кредитних та грантових фінансових ресурсів і сприятиме досягненню Цілей сталого розвитку відповідно до стратегії повоєнного відновлення країни й програми набуття членства в ЄС; *удосконалено*: експлікацію поняття «фінансовий потенціал територіальної громади»; методологічний підхід до детермінації сутності територіальної громади як носія місцевого самоврядування; *набули подальшого розвитку*: обґрунтування напрямів сталого розвитку територіальних громад;

концептуальні засади партисипативного стратегічного планування сталого розвитку територіальних громад; інноваційні підходи до управління фінансовим потенціалом сталого розвитку територіальних громад; кореляційно-регресійна модель залежності доходів місцевих бюджетів від низки факторів.

Структура і зміст дисертації. Аналіз дисертації дає підстави стверджувати, що робота є самостійним завершеним науковим дослідженням. Наукові положення, розробки, висновки й рекомендації, що виносяться на захист, одержані автором самостійно. На основі отриманих у ході дослідження результатів сформовано теоретико-методологічні засади й практичні рекомендації щодо управління фінансовим потенціалом сталого розвитку територіальних громад в умовах євроінтеграційної перспективи. Зокрема, систематизовано наукові погляди та узагальнено підходи до трактування змісту поняття «фінансовий потенціал»; класифіковано види фінансового потенціалу; визначено роль територіальних громад як суб'єкта управління фінансовим потенціалом; запропоновано методичний підхід до управління фінансовим потенціалом сталого розвитку територіальних громад; охарактеризовано особливості формування фінансового потенціалу територіальних громад на першому етапі децентралізації; обґрунтовано особливості реалізація фінансового потенціалу для забезпечення потреб соціально-екологічного розвитку територіальних громад; проведено оцінку стану фінансової спроможності територіальних громад в умовах воєнного стану; розроблено практичні рекомендації щодо управління фінансовим потенціалом сталого розвитку територіальних громад в умовах євроінтеграційної перспективи; окреслено напрями партисипативного стратегічного планування як інноваційної моделі управління фінансовим потенціалом сталого розвитку територіальних громад в умовах євроінтеграційної перспективи; сформульовано ключові цілі, принципи та важелі механізму управління фінансовим потенціалом територіальних громад в умовах воєнного стану й повоєнного відновлення країни. Особистий внесок у наукових працях, опублікованих у співавторстві, наведено окремо у списку публікацій.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковані у 27 наукових працях загальним обсягом 13,15 ум. друк. арк. (11,45 ум. друк. арк. належать особисто автору), з них 8 праць, в яких опубліковано основні результати дослідження, у т. ч. 2 статті в науковому фаховому виданні категорії А, що індексується в базі даних Scopus; 6 статей – у вітчизняних фахових виданнях категорії Б; 19 наукових праць, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Практичне значення і впровадження отриманих результатів, повнота викладення в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій. Результати дисертаційного дослідження знайшли практичне застосування у роботі органів місцевого самоврядування: Пулинської селищної ради Житомирського району Житомирської області (довідка № 48/02-03 від 25.08.2023), Харитонівської сільської ради Житомирського району Житомирської області (довідка № 1089 від 26.06.2023), Ярунської сільської ради Звягельського району Житомирської області (довідка № 583 від 17.07.2023).

Основні положення дисертаційної роботи опубліковані у 27 наукових працях загальним обсягом 13,15 ум. друк. арк. (11,45 ум. друк. арк. належать особисто автору), з них 8 праць, в яких опубліковано основні результати дослідження, у т. ч. 2 статті в науковому фаховому виданні категорії А, що індексується в базі даних Scopus; 6 статей – у вітчизняних фахових виданнях категорії Б; 19 наукових праць, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Відомості про дотримання академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження ПАТИНСЬКОЇ-ПОПЕТИ М. М. виконано із дотриманням принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, фабрикацій, фальсифікацій, а подані матеріали належать особисто автору. Робота написана з дотриманням вимог чинного законодавства. Використання

ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела.

Дискусійні положення та зауваження стосовно змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, доцільним буде зауважити про наявність певних недоліків та дискусійних моментів, які полягають у наступному:

1. Дисертантка доцільно зауважує, що фінансовий потенціал територіальних громад включає не тільки фактичні обсяги фінансових ресурсів, а й невикористані можливості щодо їх розширення й поповнення в перспективі, водночас вважаємо, що у роботі недостатньо розкрито потенційні джерела утворення таких ресурсів.

2. У роботі слушно зроблено акцент на необхідності застосування інноваційних важелів управління фінансовим потенціалом територіальних громад, проте механізм їх дії залишився поза увагою автора.

3. Дослідження закордонного досвіду управління фінансовим потенціалом територіальних громад у дисертації сфокусовано суто на країнах ЄС, в той час як робота значно виграла б, якби автор навів приклад і інших країн.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.
Вважаю, що дисертаційна робота ПАТИНСЬКОЇ-ПОПЕТИ Марини Михайлівни на тему: «Управління фінансовим потенціалом територіальних громад на засадах сталого розвитку та європейської інтеграції» є завершеним науковим дослідженням, яке містить наукову новизну, актуальні для науки і практики результати. Дисертація відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – ПАТИНСЬКА-ПОПЕТА Марина Михайлівна заслуговує на присудження

наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент»
(галузь знань 07 – Управління та адміністрування).

Рецензент:

кандидат економічних наук, професор,
завідувач кафедри економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління Поліського національного
університету

Валентина ЯКОБЧУК

